

KINEMATOGRAFIJA Nakon duljeg zatišja dolaze dva nova naslova namijenjena djeci

Sa snimanja filma »Duh babe Ilonke« Tomislava Žaje

»Duh u močvari« Branka Ištvančića

»Vlak u snijegu« Mate Relje

»Koko i duhovi« Daniela Kušana

Iako će biti prikazani na Festivalu igranoga filma u Puli, dva filma za djecu »Koko i duhovi« i »Duh babe Ilonke« premijeru će imati na Međunarodnom dječjem festivalu u Šibeniku koji će se održavati od 18. lipnja do 2. srpnja

Hrvatski film ne odgaja svoju publiku

Božidar TRKULJA

U nedavno predstavljenom Nacionalnom programu razvoja audiovizualne industrije, koji je izradio Hrvatski audiovizualni centar, dugometražni film za djecu dobio je važno mjesto, ono koje mu nužno pripada. Iako je željeno stanje prema tom programu imati tri filma za djecu na godinu, zasad je vjerojatnije da će se svake godine snimiti barem jedan. No ove godine na Festivalu igranoga filma u Puli imat ćemo prigodu pogledati čak dva ostvarenja - »Koko i duhovi« Daniela Kušana i »Duh babe Ilonke« Tomislava Žaje.

Ipak premijera tih dvaju filmova bit će na Međunarodnom dječjem festivalu u Šibeniku, koji će se održavati od 18. lipnja do 2. srpnja, vjerojatno najboljem mjestu za prikazati ih i dobiti valjanu povratnu informaciju, jer to i jest ona publika za koju su se snimali. Zašto je hrvatska kinematografija, osobito u posljednjih 20-ak godina, izbjegavala filmove za djecu, možemo samo nagađati, ali bilo je tu sigurno sebičnosti odraslih koji snimaju filmove za sebe, te potrebe za stvaranjem visokovrijednih umjetničkih djela, ali stav da film za djecu ne može imati iste kvalitete nedvojbeno je pogrešan. Napokon, i razlog nedovoljne gledanosti hrvatskoga filma može svoje korijene tražiti upravo u tome što nije bio sklon djeci, što će reći da nije odgajao svoju publiku, koja se potom teško mogla povezati i s, nazovimo ih tako, ostvarenjima za zrele gledatelje.

»Hoće li film 'Duh u močvari' Branka Ištvančića biti prekretnica i potaknuti filmaše da se vrate na kolosijek kojim je davno prošao 'Vlak u snijegu', vrijeme će vrlo brzo pokazati«, napisali smo prije pet godina, pa iako to razdoblje nije kratko, čini se da se pitanje pokazalo opravdanim i naišlo na poziti-

van odgovor. Iako mu hrvatska kritika nije bila sklona, jer riječ je ipak »samo« o filmu za djecu, »Duh u močvari« postao je jednim od najgledanijih hrvatskih dugometražnih filmova posljednjih godina.

Pokazalo se i da je pogled onih koji su gledali s visoka bio pogrešan. Spomenimo i olinjalu frazetinu: »Djeca su naša budućnost« koja se izgovara samo kad treba skupljati političke bodove. Uz nju ide i slika govornika koji na pučkom okupljanju u prolazu uzima dijete u naručje i cmokće ga ne bi li pokazao svoju brižnost, odnosno odaslao u javnosti sliku nekoga tko se skrbi o budućnosti svojega naroda, dapače dobiti čovječanstva u cijelosti. No sve je drukčije kad tu »silnu ljubav« treba zorno pokazati, a film je svakako nešto što je djeci potrebno i samo po sebi, ali i stoga što je danas nužno kako bi se zaštitila od neprimjerenih i nekvalitetnih sadržaja koji su postali neizbježni i također vrlo nametljivi. Hrvatska si ne može dopustiti zatvaranje očiju prema odgoju djece koji nije samo usko vezan uz obrazovni sustav ili koji je iz njega slučajno ili namjerno ispušten. Poruke koje djeca dobivaju često pripadaju drugim kulturama koje njeguju isključivo materijalistički duh i kult novca.

Jasno da je novac potreban za snimanje filmova, ali kad ga finacira država, kao što je to slučaj i u nas i u brojnim drugim europskim zemljama, tada se dio sredstava mora odvojiti i za one namijenjene djeci. Osim što država tako pozitivno djeluje i pritom uistinu misli na budućnost, ti su filmovi u mnogome daleko isplativiji i na kraju gledaniji, što i jest njen konačni cilj. »Uspjeh jednoga preporuka je za druge«, rekao nam je u jednom razgovoru redatelj Ognjen Sviličić, misleći na uspjeh koji je hrvatski film počeo postizati na velikim svjetskim festivalima i na međusobnu povezanost kinematografije. Ista se rečenica

Praznina nakon zlatnih 70-ih

U Hrvatskoj je dosad snimljeno samo 15-ak dugometražnih filmova za djecu. Prvi je snimljen »Sinji galeb« (1953.), a dvije godine poslije Branko Bauer je snimio i »Milione na otoku«. Veliki je uspjeh postigla srednjometražna »Zlatnim lavom« u Veneciji nagrađena »Izgubljena olovka« (1960.) Fedora Škubonje, a na festivalu u Cannesu 1966. godine proglašena je jednim od deset najboljih filmova za djecu svih vremena. »Zlatnim lavom« je nagrađen i film »Opasan put« (1962.) Mate Relje. Škubonja je pak snimio »Veliko suđenje« (1961.), a oskarovac Dušan Vukotić »Sedmi kontinent« (1966.). Ipak zlatno doba hrvatskoga filma za djecu bilo je tijekom 70-ih godina kad je snimljeno najviše naslova, poput Tadejeve »Družbe Pere Kvržice« i »Hajdučkih vremena« te »Kapetana Mikule Malog« Obrada Gluščevića. Tih je godina Gluščević snimio i »Vuka samotnjaka«, a Relja »Vlak u snijegu«. Onda je nastala praznina.

može primijeniti i kad govorimo o filmovima za djecu i onima za odraslu publiku. Filmovi kao što su »Vlak u snijegu«, »Vuk samotnjak«, »Družba Pere Kvržice« neki su od najmiljenijih hrvatskih filmova uopće, da i ne govorimo o ulozi koju su odigrali za promicanje vrijednosti domaće kinematografije. I u vrijeme kad su snimljeni djeca su ih prihvaćala bez zadržke, a isto je i danas. Oni su postali bezvremenska ostvarenja, a to će se koliko god netko sumnjao dogoditi i s »Duhom u močvari«. Treba samo znati slušati i pitati za mišljenje na pravom mjestu. Mali glumci filma »Koko i duhovi« Antonio Parać, Kristian Bonačić i Ivan Maltarić, kad smo ih posjetili na snimanju, s veseljem i uzbuđenjem su pričali o Ištvančićevu filmu i rekli ne samo da im je bio odličan, nego i jako napet. I to nipošto ne treba previdjeti. Isto će tako njihovi vršnjaci reagirati i na njihov film koji nastaje prema iznimno rado čitanoj knjizi Ivana Kušana, romanu dječjega detektivsko-pustolovnog žanra.

Drugi film koji će ih razveseliti je »Duh babe Ilonke« prema scenariju Irene Krčelić, u kojem glavne dječje uloge igraju Selma Ibrahimović i Marin Arman Grbin. Žajin film je prva hrvatsko-makedonsko-austrijska koprodukcija, a glavni je lik romska djevojčica čija baka umire, ali joj nemiran duh ostaje u blizini obitelji kako bi pomagao razriješiti probleme koji su se nakupili.

On među ostalim sadrži i elemente misterija i fantastike, a upravo to djeca vole. Sa suhom će se i surom realnošću susresti poslije, ali da bi bili spremni na to trebaju imati prigodu radovati se, razvijati maštu, naučiti vrijednosti prijateljstva i znati da se na njih misli. Tada možemo računati barem na mogućnost budućeg zdravog društva, poništavajući prijetnju koju donose uskogrudnost, sebičnost i pogled s visoka.